

Afvalprobleem reportage | Freetown, de hoofdstad van Sierra Leone, wordt overspoeld door afval. De gemeente legt de verantwoordelijkheid bij de burger, maar die dumpst zijn vuil liever op een van de vijfhonderd illegale stortplaatsen.

Uitdijend **Freetown** dreigt te stikken in een vloedgolf van **vuil**

tekst en foto's **Marnel Breure**

De grootste vuilnisbelt van Freetown ligt in de wijk Kingtom, op loopafstand van het stadhuis en het kantoor van de president. Mensen scharrelen er de godganse dag door een bergachtig landschap dat uit louter afval bestaat, op zoek naar lege plastic flessen en andere dingen van waarde.

Witte rookwolken stijgen op van de vuren die overal worden gestookt. Een have-loze man duwt een handkar voor zich uit, erachter loopt een sliert jonge vuilraapsters. Als de man de klep van de overvolle laadbak opengooit, schieten ze haastig toe en beginnen ze gretig in het verse vuilnis te graaien.

Mohamed Sesay, begin veertig, bracht zijn hele leven op deze *bomeh* door. Naar eigen zeggen is hij er geboren en getogen. Hij houdt varkens die zich volvreten met wat er op de stortplaats voorhanden is. Verder komt hij aan de kost door aluminium, koper en messing uit het vuilnis op te vissen.

“Het bestaan is hier nogal ruig”, zegt Sesay met gevoel voor understatement. Hij wijst om zich heen. Aan de zuidkant grenst de Kingtom-bomeh aan een rijtje sloppenwijken, in het noorden ligt hij tegen een slecht onderhouden begraafplaats aan. Het deel van het kerkhof dat zich het dichtst bij de vuilstort bevindt, bevat een staalkaart van de recente geschiedenis van Sierra Leone. Op twee rechthoekige lappen grond, afgezet met een vervelous houten hekwerk, liggen anonieme burgers die tijdens de Sierra Leonese burgeroorlog (1991-2002) zijn vermoord. Direct daarachter liggen massagraven van ebolaslachtoffers, van de vuilnisbelt gescheiden door een lage stenen muur.

Het meest recente massagraf bevat de lichamen van meer dan dertig jonge mensen. “Dood op straat gevonden”, legt Sesay uit. “Een groot deel van onze jongeren gaat kapot aan het gebruik van *kush*. Die drug is levensgevaarlijk.” Nuchter: “Niemand heeft de lichamen opgeëist. Ze zijn zonder gebed van een imam of pastor in één grote grafkuil gestopt. Menselijk afval.”

Achter het stenen muurtje walmen grauwe wolken van brandend vuilnis omhoog. De vuilraapsters zijn tussen de afvalbergen verdwenen.

Aan het begin van de burgeroorlog lag de vuilnisbelt van Kingtom aan de buitengrens van de stad. Freetown, gelegen in een glooiend landschap aan de Atlantische Oceaan, telde nog geen half miljoen inwoners. Dat aantal nam snel toe door de toeloop van vluchtelingen vanaf het platteland, dat door geweld werd geteisterd. Nadat de vrede was getekend hield de run op de hoofdstad aan, waardoor het inwonertal in minder dan drie decennia verviervoudigde. De nieuwe stadsbewoners vonden onderdak in slums, met

tientallen tegelijk uit de grond gestampt, vaak aan de kust, soms in de heuvels. Ruimtelijke ordening bestond niet, dus ook de afvalstroom kon zich onbeteugeld een weg zoeken in de uitdijende metropool. Intussen dreigt de stad te stikken in z'n eigen vuil.

Smurrie

Het is nog pikkedonker als de motorbakfiets van Abdul Karim Kargbo het centrum van Freetown inrijdt. Kargbo is een van de jonge ondernemers die van de gemeente een gemotoriseerde driewieler kregen om er een afvalbedrijfje mee op te zetten. Iedere ochtend trekt hij met een ploegje vuilnisophalers langs winkels, eettentjes, klinieken en familiehuizen om afval te verzamelen dat in

In minder dan drie decennia is het inwonertal van de stad verviervoudigd

de laadbak wordt gekiept. Een van de jongens heeft knalroze huishoudhandschoenen aan, de anderen steken hun blote handen in het vuil.

Het motorbakfietsproject is afkomstig uit de koker van burgemeester Yvonne Aki-Sawyerr. Sinds haar aantreden in 2018 spant Aki-Sawyerr zich in om de rotzooi in de stad te beperken, maar de vloedgolf van vuil laat zich niet zo makkelijk indammen. Als de laadbak van Kargbo's driewieler vol is, rijdt het voertuig niet naar Kingtom maar doorkruist het de sloppenwijk Kolleh Town. Na een rit over een hobbelig pad, dat gaandeweg steeds drassiger wordt, lossen de jongens hun vracht op een illegale vuilstortplaats aan de oever van een baai.

“We zitten midden in het regenseizoen”, legt Kargbo uit. “In deze tijd van het jaar is de bomeh in Kingtom onbegaanbaar. Bakfietsen zakken er weg in de smurrie. Er zit niks anders op dan het afval op een andere plek te dumpen. Zo doen alle vuilophalers dat.”

Volgens Kargbo grijpt de gemeente niet in en werkt ze niet aan een oplossing.

“Illegale afvaldumpingen? Daar hoor ik voor het eerst van!” Marian Tucker – roebuust voorkomen, krullenpruik – zit achter haar bureau in het zeventien verdiepingen tellende stadhuis van Freetown. “In Kolleh Town? Waar ligt dat precies?”

Als functionaris Milieu en Sanitaire Voorzieningen is Tucker verantwoordelijk voor de afvalverwerking in de stad. Ze klikt heen en weer op haar laptop, zoekend naar cijfers die het succes van het gemeentelijke beleid moeten onderstrepen. Hoeveel vuilnis er in de stad circuleert, weet Tucker niet, maar ze beweert met grote stelligheid dat meer dan 60 procent van het afval wordt opgehaald en verwerkt.

Studies en rapporten leveren een grimmiger beeld op. De inwoners van Freetown produceren, afhankelijk van de aangehouden gemeentegrenzen en het model voor stedelijke groei, 550 tot 850 ton afval per dag. Daarvan komt hooguit 30 tot 35 procent op een officiële vuilnisbelt terecht. Wat niet als huisvuil wordt verbrand, belandt op een van de vele illegale stortplaatsen – naar schatting telt de stad er zo'n vijfhonderd – of in een open riool. De meer dan duizend straatreinigers die Tucker uit haar laptop tevoorschijn googelt, kunnen niet verhullen dat er maar één conclusie mogelijk is: Freetown slaagt er niet in zijn eigen straatje schoon te vegen.

Momoh Jalloh, een vijftiger met een vlechtkapsel, pakt het probleem van de vuilinzameling op zijn eigen manier aan. “Ik doe het huisvuil in een plastic zak en geef het mee aan een van de jongens die hier door de straten schuimen”, vertelt hij op het balkon van zijn hooggelegen stadsappartement in de wijk Congo Town. In de verte zijn de rookpluimen van de Kingtom-bomeh zichtbaar. “Als ik iemand ‘Klin Salone’ hoor roepen, haal ik hem meteen naar boven.”

